

Ghoosstraat 6, Heusden, gemeente Heusden-Zolder

Programma van Maatregelen

Auteur:

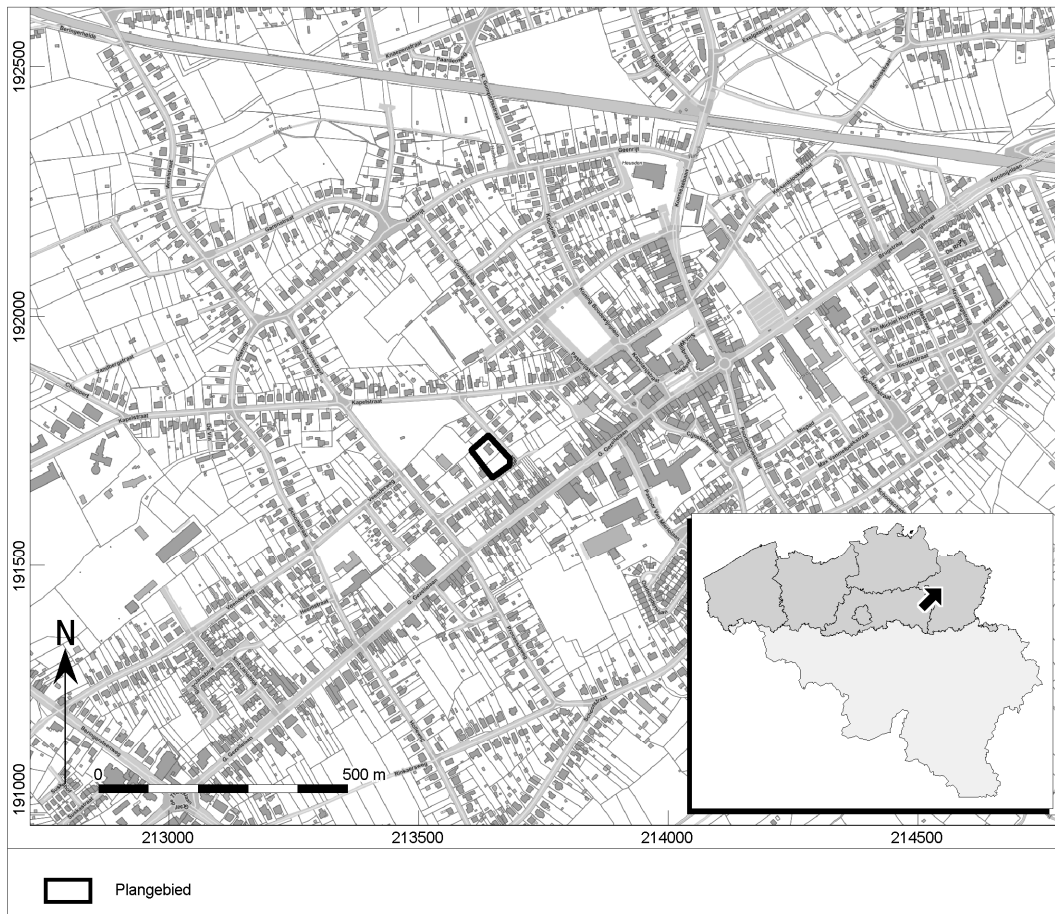
A. Schoups (bureaustudie)

Autorisatie:

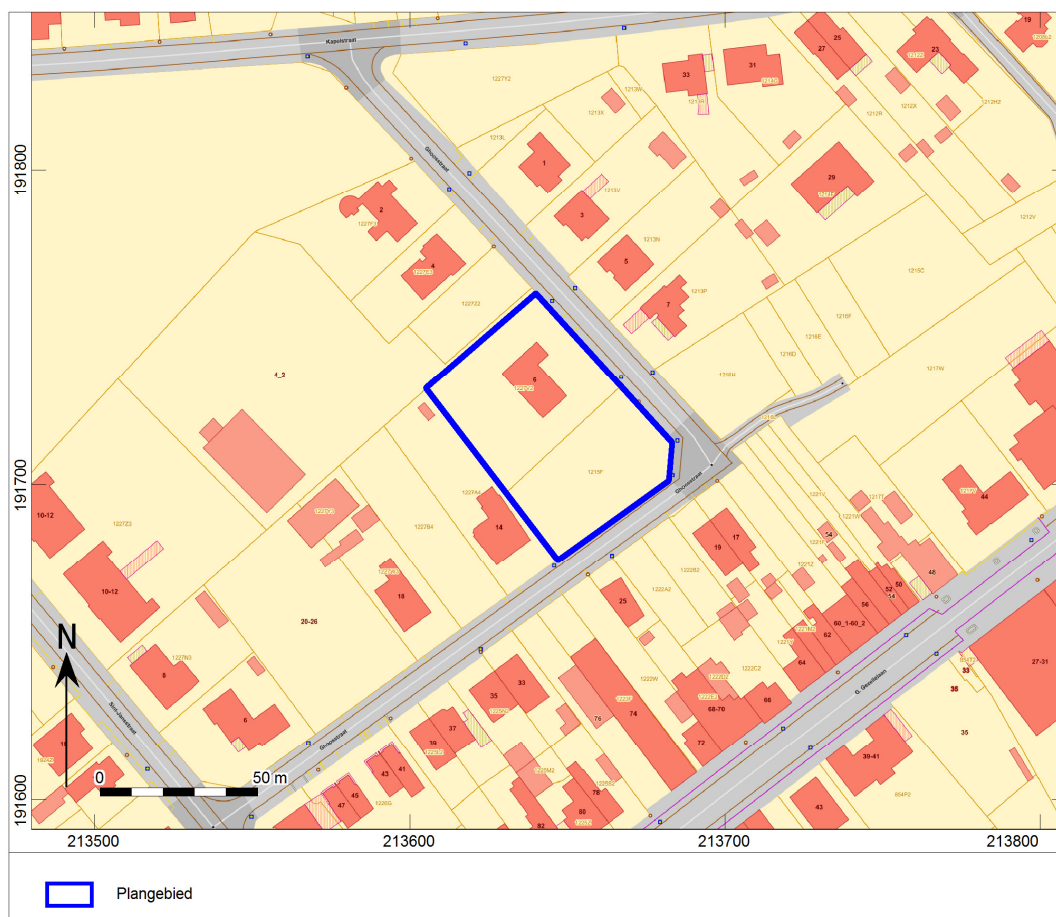
X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)

1 Inleiding

In opdracht heeft het Vlaams Erfgoed Centrum in juli 2019 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Ghoosstraat 6 te Heusden in de gemeente Heusden-Zolder (afb. 1 en 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen verkavelingsplannen.

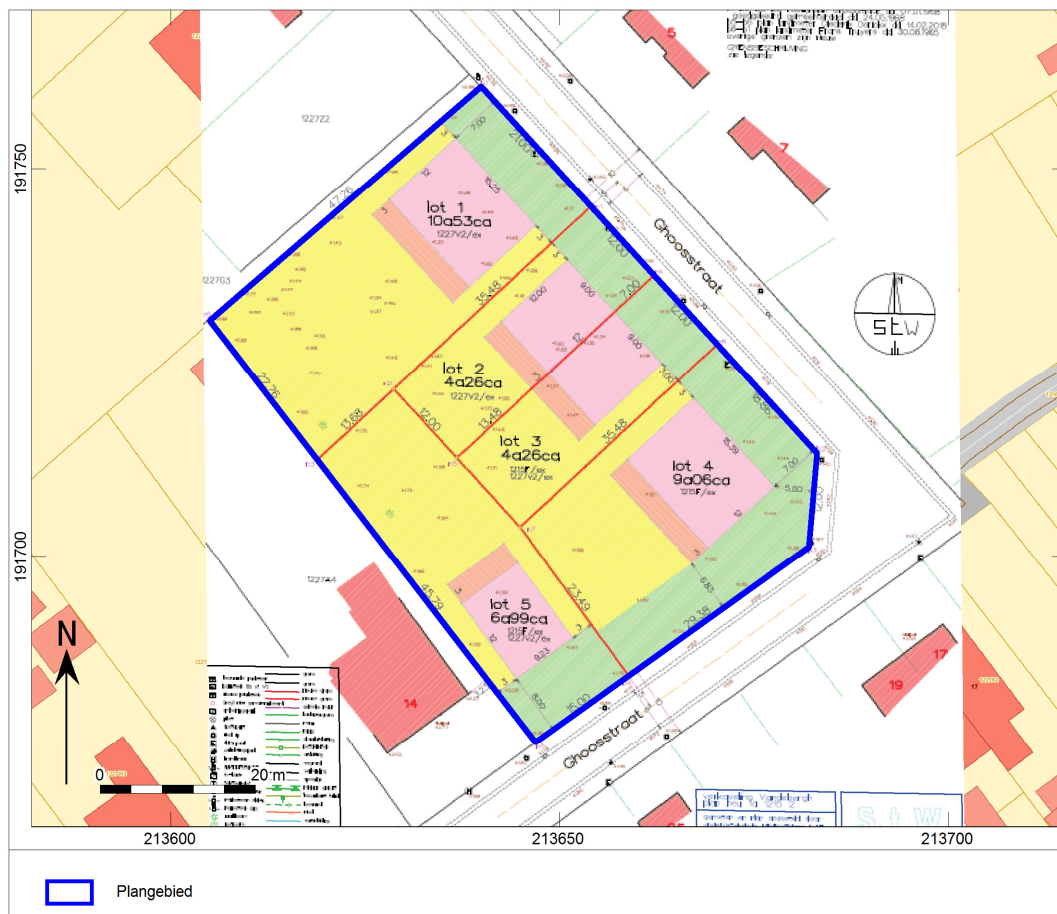
Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

Afb. 2. Aanduiding van het uit te voeren archeologisch onderzoek op het plan van de bestaande toestand op het terrein.

2 Aanleiding van het onderzoek

Het doel van de geplande werken is om het plangebied te verkavelen in functie van woningbouw (afb. 3). Er zullen vijf nieuwe loten gecreëerd worden. De oppervlakte van de verschillende loten zal variëren tussen 426m² en 1053m². Aangezien alle geplande loten aan de voldoende uitgeruste Ghoosstraat grenzen, wordt geen nieuwe wegenis gepland binnen het plangebied.

Afb. 3. Technische tekening van de geplande situatie.

Het plangebied zal verstoord worden als gevolg van de funderings- en bouwwerken, maar ook door de aanleg van ondergrondse infrastructuur, zoals kabels en leidingen. De bodemverstoring ten gevolge van de woningbouw is afhankelijk van de latere bouwvoorwaarden en is momenteel nog niet gekend. Het is dus nog niet geweten of er al dan niet kelders aangelegd zullen worden onder de nieuwe woningen. Hierdoor kan er enkel uitgegaan worden van een minimumverstoring van 0,8m –mv.

Rond de woningen worden tuinzones voorzien. Binnen deze zones kunnen structuren zoals een oprit, een tuinhuis en dergelijke voorzien worden. Ook deze ingrepen zullen een zekere bodemverstoring tot gevolg hebben.

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

3 Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Op basis van de aardwetenschappelijke gegevens kunnen in het plangebied resten vanaf het Midden-Paleolithicum voorkomen. De archeologische resten uit het Paleolithicum en het Mesolithicum manifesteren zich als een spreiding van vondsten zonder sporenniveau. Resten uit deze perioden bevinden zich aan of direct onder het oorspronkelijke maaiveld en manifesteren zich in de vorm van vuursteen en houtskoolconcentraties. Het plangebied situeert zich op de flank van een dekzandrug op enige afstand van water. De dichtstbijzijnde beek bevindt zich namelijk op ongeveer 540m ten noorden van het plangebied. Dit maakt dat de verwachting aan eventuele archeologische resten uit deze periodes laag ingeschat wordt. Vermoedelijk bevinden eventuele steentijdsites zich namelijk dicht bij de Halbeek en de Schootsbeek. In de omgeving van het plangebied zijn ook nog geen meldingen bekend van vondsten uit de Steentijd. Dit is echter eerder te wijten aan een gebrek aan onderzoek, dan dat het werkelijk een bewijs is voor de afwezigheid van een steentijdsite in de omgeving.

De ligging van het plangebied is echter wel gunstig voor de verwachting aan eventuele resten en sporen vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen. Eventuele archeologische resten uit deze periodes kunnen tevens voorkomen vanaf het maaiveld. Een eventueel sporenniveau is het beste zichtbaar vanaf de basis van het maaiveld of vanaf de mogelijk aanwezige B horizont. Ook uit deze periodes zijn echter amper meldingen bekend en die meldingen die bekend zijn bevinden zich in de lager gelegen gebieden. Het gaat telkens over objecten die via metaaldetectie gevonden werden en daarbij moet er rekening gehouden worden dat de middels metaaldetectie gevonden voorwerpen zich mogelijk in secundaire context bevinden, bijvoorbeeld door aanvoer grond/bemesting van elders. De verwachting aan eventuele archeologische resten en sporen vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen wordt hoog ingeschat op basis van de landschappelijke ligging.

De verwachting aan eventuele archeologische resten en sporen uit de Nieuwe Tijd wordt gering ingeschat. Op de historische kaarten wordt namelijk geen bebouwing weergegeven binnen het plangebied.

In het noorden van het plangebied is reeds een gebouw (212m²) aanwezig met een verharde zone (158m²) rond. Ter hoogte van deze structuren is de bodem reeds verstoord. De exacte diepte van de verstoring is niet gekend, maar ter hoogte van de bebouwing dient vermoedelijk rekening gehouden te worden met een verstoring tot minstens 60cm –mv en ter hoogte van de verharding tot minstens 20cm –mv. Van de hoogtekaarten kan echter afgeleid worden dat het terrein genivelleerd werd ter hoogte van de bebouwing en dit tot circa 40cm. Dit betekent dat de verharding zich mogelijk grotendeels tot de ophogingslaag beperkt. Door de ophoging is het dus niet duidelijk in welke mate eventueel aanwezige resten en sporen reeds aangetast werden door de aanwezige structuren.

Het doel van de geplande werken is om het plangebied in functie van woningbouw te gaan verkavelen. Er zullen vijf nieuwe loten gecreëerd worden. Eventuele archeologische sporen en resten zullen bedreigd worden door de funderings- en bouwwerken, maar ook door de aanleg van ondergrondse infrastructuur, zoals kabels en leidingen. Aangezien de diepte en de omvang van de bodemingrepen afhangen van de toekomstige bouwaanvragen, kan enkel uitgegaan worden van een minimumverstoring tot 80cm –mv.

De bodem zal dus bedreigd worden door de geplande bodemingrepen. Aangezien de toekomstige verstoringen afhankelijk zijn van de latere bouwaanvragen en dus nog niet exact gekend zijn, dient uitgegaan te worden van een integrale verstoring van het plangebied.

Gezien de beperkte omvang van de gekende bodemverstoring binnen het plangebied, kan besloten worden dat eventuele archeologische resten wel degelijk bedreigd worden door de geplande werken.

4 Gemotiveerd advies over het al dan niet nemen van maatregelen

4.1 Volledigheid van het onderzoek

Er werd enkel een bureaustudie uitgevoerd in verband met het plangebied. Verder vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem is momenteel omwille van economische en/of juridische redenen niet wenselijk. Hierdoor zal het programma van maatregelen ingediend worden volgens het uitgesteld traject. Op basis van het bureauonderzoek is het mogelijk een archeologische verwachting op te stellen op basis van de ligging van het plangebied in het landschap, de landschappelijke kenmerken, het gebruik van kaartmateriaal en omringend archeologisch vondsten.

4.2 Bepalen van de maatregelen

Omwille van de hoge verwachting aan potentiële sporensites vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen, wordt de uitvoer van een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Op deze manier kan gekeken worden of er archeologische sporen aanwezig zijn en hoe deze zich concentreren over het plangebied. Het proefsleuvenonderzoek kan mogelijk een grote kenniswinst opleveren.

Op basis van het bureauonderzoek werd de verwachting aan eventuele archeologische resten uit het Paleolithicum en het Mesolithicum echter laag ingeschat. Verder onderzoek naar dit soort sites wordt om deze reden kosten baten technisch niet interessant geacht. Er dient dus geen verder onderzoek te gebeuren naar steentijdartefactensites.

5 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

5.1 Administratieve gegevens

Uitgevoerde fasen binnen archeologienota:	Bureauonderzoek
Aanleiding:	Verkavelingsplannen
Locatie:	Ghoosstraat 6
Plaats:	Heusden
Gemeente:	Heusden-Zolder
Provincie:	Limburg
Kadastrale gegevens:	Gemeente Heusden-Zolder, afdeling 1, sectie A, nummers 1215f en 1227v2.
Diepte bodemverstoring	Minimum 80cm -mv
Coördinaten (<i>bounding box</i> ; <i>Lambertcoördinaten</i> (EPSG:31370))	213.605,5 / 191.730,4 213.639,6 / 191.761,1 213.683,3 / 191.712,8 213.647,3 / 191.676,4

5.2 Aanleiding van het onderzoek

Zie hierboven.

5.3 Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Zie hierboven.

5.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Ten aanzien van het proefsleuvenonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen van toepassing.:

- *Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding? Komt dit overeen met de vaststellingen uit het booronderzoek?*
- *Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?*
- *Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.*
- *Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?*
- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
- *Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?*
- *Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?*
- *Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;*
 - *Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?*
 - *Wat is de omvang?*
 - *Komen er oversnijdingen voor?*
 - *Wat is het, geschatte, aantal individuen?*
- *Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?*
- *Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ...)?*
- *Is er een bodemkundige verklaring voor de gedeeltelijke afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?*
- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?*
- *Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?*
- *Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?*
- *Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?*
- *Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?*

5.5 Onderzoekstechnieken en -methoden en -strategieën

Om een betrouwbaar beeld te kunnen vormen van de aanwezige archeologie binnen het onderzoeksgebied, zal een oppervlakte van ongeveer 12,5% worden onderzocht door middel van proefsleuvenonderzoek. Er is gekozen voor dit percentage omdat op die manier genoeg oppervlakte onderzocht kan worden om een goede archeologische verwachting te bekomen van het plangebied. De proefsleuven worden gelijkmatig verspreid over het plangebied aangelegd volgens het systeem van continue sleuven. De sleuven worden zo ingepland dat de bestaande bebouwing vermeden wordt. Het proefsleuvenonderzoek dient alleen om een beter grip te krijgen op de archeologische verwachting. Indien er archeologie aanwezig blijkt te zijn, dient een vervolg onderzoek plaats te vinden in de vorm van een vlakdekkende opgraving in de zones waar uit het proefsleuvenonderzoek archeologische resten aanwezig blijken te zijn.

In totaal worden er 5 proefsleuven gepland. Vier hebben een afmeting van 2 x 40m en een heeft een afmeting van 2 x 15m. De vier lange sleuven hebben een noordoost-zuidwest oriëntatie, terwijl de korte sleuf een noordwest-zuidoost oriëntatie heeft. Ze beslaan een totale oppervlakte van 350m², wat overeenkomt met ongeveer 10% van het plangebied. Verder is er nog ruimte voor ongeveer 2,5% van het plangebied om extra kijkvensters te plaatsen waar nodig. De tussenafstand tussen de sleuven bedraagt ca. 15 m waardoor de sleuven maximaal gespreid worden.

De proefsleuven zullen worden uitgegraven tot op het eerste archeologisch leesbare niveau. De aanleg van kijkvensters is nodig om een spoor of een concentratie van sporen waarvan de interpretatie en de waardering niet onmiddellijk duidelijk is, beter te kunnen onderzoeken. Mogelijk kunnen deze ook een schijnbare afwezigheid van sporen aantonen. Kijkvensters worden, afgezien van hun ligging, afmeting en vorm, op dezelfde wijze als proefsleuven aangelegd. Tijdens het proefsleuvenonderzoek dient ook rekening gehouden te worden met eventuele archeologische resten daterend vanaf het Laat-Paleolithicum.

Het proefsleuvenonderzoek zal als volgt worden uitgevoerd:

- Er zal worden gegraven met een graafmachine met gladde bak.
- Op alle locaties vindt het graven plaats op aansturing van een archeoloog.
- Bij het verdiepen worden vondsten per stratigrafische laag verzameld. Het vlak en stort wordt met een professionele metaaldetector systematisch en vlakdekkend onderzocht. De vulling uit de gecoupeerde sporen wordt ook nagezocht met de metaaldetector.
- Bij de aanleg van de vlakken wordt vondstmateriaal per stratigrafische eenheid of per spoor verzameld. Indien deze niet herkenbaar of aanwezig zijn, worden vondsten in vakken van 2 x 2 m verzameld. De verzamelstrategie kan al naar gelang de bevindingen worden aangepast.
- Indien sprake is van vondstconcentraties (crematies, concentraties scherven, vuursteen), worden deze als puntlocaties ingemeten. Metaalvondsten (uitgezonderd spijkers) worden eveneens als puntlocaties ingemeten.
- Vondsten worden zoveel mogelijk aan een spoor of laag toegewezen. Gesloten vondstcomplexen worden integraal verzameld. Stortvondsten worden indien mogelijk per sleuf verzameld en geregistreerd.
- Het te documenteren vlak wordt waar nodig geschaafd, gefotografeerd, ingekrast en direct digitaal ingemeten met een *robotic Total Station* (rTS). Met de rTS worden vlak- en maaiveldhoogtes digitaal ingemeten.
- Een representatief deel van de sporen wordt gecoupeerd voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen.
- Alle antropogene sporen worden gefotografeerd, ingetekend (schaal 1:20) en beschreven. Waar mogelijk worden sporen bemonsterd voor natuurwetenschappelijk onderzoek.
- Er worden gedurende het veldwerk foto's gemaakt van de algemene situatie, de vlakken, de profielen, van grondsporen in het vlak en van de coupes. Voor publicitaire doeleinden en/of eventuele communicatie-uitingen worden geregeld actie- en sfeerfoto's gemaakt.
- Fragiele en/of belangwekkende vondsten worden op de plaats van aantreffen gefotografeerd alvorens gelicht te worden.
- Profielen en coupes worden schaal 1:20 getekend. De profielen zullen bij een eenduidig profiel gedocumenteerd worden door middel van profielkolommen om de 20 meter. Indien de stratigrafische bodemopbouw complex is of sterk afwisselend is, zal een lengteprofiel worden gedocumenteerd. Op de profieltekeningen worden de TAW-hoogten gezet en tevens zal de

hoogte van het opgravingsvlak aangegeven worden op de tekening. Bij grote profieltekeningen kan, op voorspraak van de erkend archeoloog, een andere schaal worden gehanteerd.

- Bij het aantreffen van bijzondere archeologische resten wordt, indien nodig, een specialist geraadpleegd die, conform de Code van Goede Praktijk, deze archeologische resten verder onderzoekt en conserveert.
- Indien een proefsleuf niet volledig kan worden aangelegd zoals gepland als gevolg van hevige begroeiing of bebouwing, zal de proefsleuf op verantwoordelijkheid van de erkende archeoloog worden verplaatst of opgedeeld, waarbij de sleuf zo veel mogelijk zijn oorspronkelijke positie zal behouden.
- De grond wordt gestockeerd langs de werkputten. Daarbij wordt de bovengrond gescheiden gehouden van de andere grond. Na het documenteren en afwerken van de werkput wordt de grond terug gestort (in lagen van max. 50 cm) en aangereden.

Afb. 4. De proefsleuven gepland op het plangebied

Het onderzoek wordt uitgevoerd conform de bepalingen in de Code van Goede praktijk, specifiek zoals verwoord in hoofdstukken 8 en 12.

5.6 Randvoorwaarden

Er zijn geen randvoorwaarden.

5.7 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijkingen voorzien ten aanzien van de Code van Goede Praktijk. Indien tijdens het veldwerk blijkt dat een afwijking noodzakelijk dan wordt dit gemotiveerd beschreven in de nota.